



Kuntien ympäristönsuojelumääräysten kattavuus haja-asutusten jätevesien käsittelyssä

Johanna Kallio ja Kimmo Nurmio

Suomen ympäristökeskus

Tämä muistio täydentää SYKEN tarkastelua ”Pientalojen sijaintitarkastelu ympäristönsuojelullisesti herkillä alueilla” (Kallio, Nurmio, 2014).

Kuntaliitto selvitti ympäristönsuojelumääräysten tilaa

Kuntaliitossa valmistui 2014 selvitys siitä, voiko viranomaistyötä tulevaisuudessa keventää ympäristönsuojelumääräyksiä kehittämällä. Hankkeessa selvitettiin kaikkien kuntien ympäristönsuojelumääräysten tilanne ja niiden yksittäiset määräykset laskettiin tyypeittäin. Taulukossa 1 on jätevesiä koskevat määräystyytit.

Ympäristönsuojelumääräykset olivat tarkasteluhetkellä (2013) voimassa 166:ssa Manner-Suomen 304 kunnasta (55 %). Lisäksi 42 kunnassa oli olemassa luonnoksia tai niiden laatimisprosessi oli vireillä.

Taulukko 1. Haja-asutuksen jätevesien käsittely ympäristönsuojelumääräyksissä.

Aihe, josta annettu määräyksiä	Kuntien lukumäärä, joilla aiheesta on määrätty	Osuus kunnista joilla on määräyksiä (166) / osuus kaikista kunnista (304)
1 Hajajätevesiasetuksen 4§:n mukaiset, tiukemmat puhdistusvaatimukset	122 kpl	73 % / 40 %
2 Jätevesien johtaminen maahan pohjavesialueella (kielletty)	124 kpl	75 % / 41 %
3 Ranta-alueilla tiukennettuja vaatimuksia	99 kpl	60 % / 33 %
4 Puhdistusjärjestelmien sijoitusetäisyydet (rakennuksista, kaivosta, rannasta jne)	146 kpl	88 % / 48 %
5 Vähäisten jätevesien käsittelemättä jättämisen salliminen	102 kpl	61 % / 34 %
6 Erityyppisiä mainintoja puhdistuslaitteistojen ominaisuuksista	142 kpl	86 % / 47 %

Määräystyytit 1, 2 ja 3 liittyvät puhdistusvaatimusten tiukentamiseen. Määräystyytit 2 ja 3 ovat usein luonteeltaan teknisiä vaatimuksia, määräystyyppi 1 on selkeästi puhdistustulokseen liittyvä määräys.

Yhdistäminen sijaintitarkasteluaineistoon

Kaikista 166 kunnasta joilla ylipäänsä oli voimassa olevia ympäristönsuojelumääräyksiä, vain kahdeksalla (8) kunnalla ei ollut minkäänlaisia määräyksiä ympäristönsuojelullisesti herkillä alueilla. Tämä tarkastelu on tehty kahdella rajauksella:

- niille 156 kunnalle, joilla oli mitä tahansa määräyksiä tyypeihin 1,2 tai 3 liittyen.
- niille 122 kunnalle, joilla oli ympäristönsuojelumääräyksissä määräystyyppi 1, eli asetuksen 4§ määrittelemän mukaiset tiukemmat puhdistusvaatimukset.

Kuntalistaukset yhdistettiin aiemmin tehtyyn paikkatietotarkasteluun, jolloin tuloksena saatiin vakituisesti asuttujen pientalojen määrä näiden kuntien pohjavesi- ja ranta-alueilla. Ranta-alueisiin on rajattu vesilain mukaiset vesistöt, järvet ja lammet (yli 1 hehtaarin suuruiset) sekä joet ja purot (yli 10 km² yläpuolisen valuma-alueen omaavat) sekä meren ranta-alueet.

**Tulokset**

Suomessa on yhteensä noin 102 000 ennen vuotta 2004 rakennettua vakituisesti asuttua pientaloa, jotka sijaitsevat pohjavesialueilla tai 200 metrin ranta-alueilla. Taulukkoon 2 on koottu pientalojen määrät niillä alueilla, joilla on määräystyyppiä 1, 2 tai 3 (a) sekä niillä alueilla, joilla on määräystyyppiä 1 (b). Kuvassa 1 on esitetty ne kunnat, joilla on määräystyyppiä 1, 2 tai 3 (a).

Taulukko 2. Ennen vuotta 2004 rakennettujen pientalojen määrät pohjavesi- ja 200m-ranta-alueilla.

	Pohja- vesialueet	Ranta- alueet 0-200 m	Yhteensä (pohjavesi+ ranta)
Kaikki kunnat	19 300	83 000	102 300
a Ne kunnat joilla on ympäristönsuojelumääräyksissä puhdistusvaatimusten tiukennuksia (1, 2 tai 3)	11 000	51 000	62 000
a Osuus	57 %	61 %	61 %
b Ne kunnat joilla on ympäristönsuojelumääräyksissä asetuksen tiukennus §4 (1)	8 000	41 000	49 000
b Osuus	41 %	49 %	48 %

Tarkastelun rajoitukset

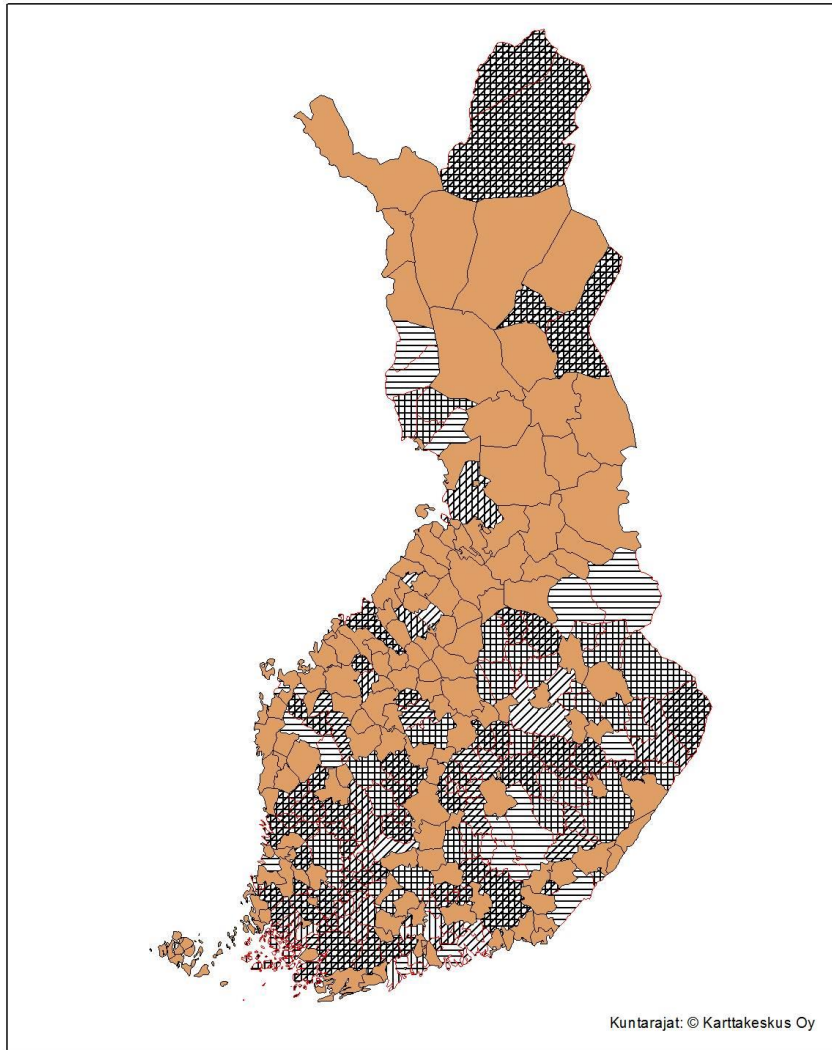
Molemmissa tarkasteluissa a) ja b) on rajoituksia, jotka tulee huomioida tuloksia arvioitaessa.





- Tyypittelystä ei ole mahdollista erottaa ranta-alueen kokoa, joka vaihtelee kunnittain (vaihteluväli 50-300 metriä rannasta).
 - Tarkastelussa käytetään 200m rantavyöhykettä, jolloin osassa kunnista tuloksena saatu pientalojen määrä on liian pieni tai liian suuri. 200m on kuitenkin yleisin käytetty määritelmä rantavyöhykkeeksi.
- On mahdollista, että määräyksissä 1-3 on tiukennettuja vaatimuksia pohjavesialueille mutta ei ranta-alueille, tai päinvastoin. Tarkastelussa a) on oletettu, että ympäristönsuojelumääräyksissä on aina molemmat aluetypit huomioitu.
 - Pientalojen määrä tarkastelussa a) on todennäköisesti liian suuri.
- Määräystyyppit 2 ja 3 ovat usein teknisiä, mutta esim. umpisäiliövaatimus on lopputulokseltaan vastaava kuin jos puhdistusvaatimukset olisi määritelty määräystyyppin 1 mukaan. Kuntarajaus pelkän määräystyyppin 1 mukaan jättää nämä pois.
 - Pientalojen määrä tarkastelussa b) on todennäköisesti liian pieni.
- Tarkastelussa ei huomioida muita määräyksiä, esim. rakennusjärjestyksiä.
 - On mahdollista että jätevedenkäsittelyä etenkin ranta-alueilla on rajoitettu muissa määräyksissä. Rakennusjärjestykset ovat tyypillisesti teknisiä tai sijoitukseen liittyviä. Vaikutus tarkastelun lopputulokseen ei ole merkittävä.

Johtopäätökset

Enintään 61 %, eli 62 000 kpl, Manner-Suomen pientaloista sijaitsee haja-asutusalueilla ympäristönsuojelullisesti herkällä alueilla, joilla on voimassa olevia kunnallisia ympäristönsuojelumääräyksiä kiinteistökohtaisesta jätevedenkäsittelystä.

Vähintään 40 000 (39 %) pientaloa sijaitsee pohjavesi- tai ranta-alueilla, joilla ei ole voimassa olevia kunnallisia ympäristönsuojelumääräyksiä.



-  1 Hajajätevesiasetuksen 4§ mukaiset tiukemmat puhdistusvaatimukset
-  2 Jätevesien johtaminen maahan pohjavesialueella (kielletty)
-  3 Ranta-alueilla tiukennettuja vaatimuksia
-  Ei määräyksiä

Kuva 1. Kunnat, joilla on ympäristönsuojelumääräyksissä määräystyyppiä 1, 2 ja/tai 3. (*)

(*) Huomioita kuvaan 1:

- Raidoituksia on useampi, mikäli kunnalla on useampi määräystyyppi.
- Käytetty kuntakartta on uudempi kuin vuoden 2013 ympäristönsuojelumääräysaineisto. Lavian kunta on liittynyt Poriin ja Tarvasjoen kunta on liittynyt Lietoon. Sekä Laviolla että Tarvasjoella, kuten myös Porilla ja Liedolla on voimassa olevat ympäristönsuojelumääräykset, mutta määräystyypit ovat erilaiset.
- Ahvenanmaalla on voimassa paikallinen asetus, jonka siirtymäaika on päättynyt.

Kirjallisuus

Kuntien ympäristönsuojelumääräykset. Nykytila ja tulevaisuuden mahdollisuudet. Aino Pietarinen. Kuntaliitto. 2014.

http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=3012 (viitattu 12.6.2015)

Pientalojen sijaintitarkastelu ympäristönsuojelullisesti herkillä alueilla. Kallio, J. ja Nurmio, K. Suomen ympäristökeskus. 2014.

<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BA58B21A4-EE1F-4516-8922-51C9BFB4DA23%7D/105851> (viitattu 12.6.2015)